

Προτάσεις για ένα ολοκληρωμένο μοντέλο νόμιμης ρύθμισης της Κάνναβης

Γύρω μας ο κόσμος τaráσσεται συθέμελα. Πόλεμοι, φανατικοί πολιτικοί και τρομοκράτες, οικονομική κρίση, καταστροφή του περιβάλλοντος και του κλίματος συνθέτουν ένα ζοφερό και δυστοπικό μέλλον. Γεννούν ένα φαύλο κύκλο φόβου, ανασφάλειας και εσωστρέφειας. Στον αντίποδα έχουμε ένα φυτό που, αν και απαγορευμένο, αντιπροσωπεύει την ειρήνη, τον ουμανισμό και τη συναδέλφωση. Ένα φυτό που προσφέρει ευφορία (θεραπεία) και αυτογνωσία. Ένα φυτό που μπορεί να μας βγάλει από την κρίση και να αποτελέσει την οικολογική σωτηρία του πλανήτη.

Εδώ ο κόσμος καίγεται και εμείς θα ασχολούμαστε με την Κάνναβη; Ναι λοιπόν! Γιατί η Κάνναβη μπορεί να προσφέρει ένα νέο απελευθερωτικό πρόταγμα για τον άνθρωπο και το περιβάλλον, να επαναφέρει τις αξίες του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης, να καλύψει ένα πολύ μεγάλο μέρος από τις καθημερινές ανάγκες οικιακής αυτάρκειας, και τέλος να δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας σε όλους τους τομείς της οικονομίας, με έμφαση στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

Το τελευταίο διάστημα έχουμε πραγματοποιήσει ενημερωτικές συναντήσεις με παράγοντες της Κυβέρνησης και Υπουργείων για να μεταφέρουμε τεχνογνωσία και καλές πρακτικές σε ότι αφορά τη νόμιμη ρύθμιση της Κάνναβης. Αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει η πολιτική βούληση για να ακολουθήσουμε το παγκόσμιο κίνημα μεταρρυθμίσεων, αλλά και μια διάχυτη φοβία ότι η κοινωνία δεν είναι έτοιμη γι αυτό το βήμα με αποτέλεσμα να προτείνονται αποσπασματικές προσεγγίσεις από διάφορα υπουργεία. Επίσης διαφαίνεται μια προσπάθεια “αποκλειστικής αξιοποίησης” της (ιατρικής χρήσης) της Κάνναβης από το Υπουργείο Υγείας και τον ΕΟΦ, προφανώς με υπόγεια ανάμιξη της (εθνικής και πολυεθνικής) φαρμακοβιομηχανίας που ενώ πολεμάει με μανία τη νομιμοποίηση του φυτού, την ίδια στιγμή προσπαθεί να πατεντάρει και να αναπαράξει συνθετικά τα βασικά συστατικά του.

Με την σειρά μας προτείνουμε ένα **ολοκληρωμένο μοντέλο** που εστιάζει στην προστασία των χρηστών και την μείωση της βλάβης. Θεωρούμε ότι μόνο μέσα από μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, και όχι με αποσπασματικές κινήσεις, μπορούμε να ρυθμίσουμε με διαφάνεια, κοινή λογική και ανθρωπιά ένα ζήτημα που έχει κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις. Η προσέγγιση που προτείνουμε στηρίζεται στο τρίπτυχο:

- Καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της μαύρης αγοράς, μέσω της μείωσης των εσόδων τους.
- Διασφάλιση και προστασία της δημόσιας υγείας και των δικαιωμάτων των χρηστών, με ταυτόχρονη προστασία των ανηλίκων.
- Ανταποδοτικά οφέλη για την κοινωνία και την οικονομία.

Αναγνωρίζουμε ότι υπάρχει σαφέστατα η άμεση ανάγκη ρύθμισης της ιατρικής χρήσης της Κάνναβης, θεωρούμε όμως ότι η κοινωνία είναι έτοιμη να δεχθεί εξαρχής ένα ολοκληρωμένο μοντέλο που θα ρυθμίζει και την γενική (ευφορική) χρήση από ενήλικες. Μόνο με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει η Πολιτεία να έχει έναν ουσιαστικό έλεγχο της κατάστασης, και να αποδυναμώσει το οργανωμένο έγκλημα.

Αυτή τη στιγμή υπολογίζουμε ότι οι (περιστασιακοί και τακτικοί) καταναλωτές Κάνναβης στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν το 8-10% του πληθυσμού, περίπου 1 εκατομμύριο άνθρωποι δηλαδή. Από αυτούς μόνο ένα 5-10% χρησιμοποιεί την Κάνναβη καθαρά για ιατρικούς σκοπούς και οι υπόλοιποι κυρίως για ευφορικούς. Οι εν δυνάμει καταναλωτές “ιατρικής κάνναβης” από το σύνολο των ασθενών στην Ελλάδα είναι περίπου 250.000 άτομα.

Αν ρυθμιστεί μόνο η ιατρική χρήση θα έχουμε μια αναποτελεσματική κοινωνική πολιτική που θα αφήνει στο έλεος της μαφίας το 90% των καταναλωτών κάνναβης στην Ελλάδα. Επίσης οι τιμές των φαρμακευτικών σκευασμάτων από Κάνναβη, αφού μόνο αυτά προτείνονται για αρχή από το Υπουργείο Υγείας, θα είναι πολύ πιο υψηλές από την ξηρή ουσία που θα κυκλοφορεί στην μαύρη αγορά με αποτέλεσμα και οι ασθενείς να είναι στο έλεος της μαφίας, όπως έχει συμβεί σε διάφορες χώρες που έχουν ακολουθήσει αποσπασματικές προσεγγίσεις.

Αυτή τη στιγμή σε πολλές χώρες του κόσμου εφαρμόζονται με επιτυχία διαφορετικά μοντέλα αποποινικοποίησης της χρήσης και νόμιμης ρύθμισης της Κάνναβης. Η πρότασή μας για ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο δανείζεται τα καλύτερα στοιχεία από αυτά τα διαφορετικά μοντέλα, που δείχνουν να έχουν θετικά αποτελέσματα όπου ήδη εφαρμόζονται. Η νόμιμη ρύθμιση της ευφορικής και ιατρικής χρήσης της Κάνναβης εφαρμόζεται ήδη με επιτυχία σε 8 Πολιτείες των ΗΠΑ και την Ουρουγουάη, ενώ ο Καναδάς μέχρι το καλοκαίρι του 2018 θα έχει ρυθμίσει και την ευφορική χρήση. Θετικά στοιχεία για τις προτάσεις μας

δανειζόμαστε επίσης από την Πορτογαλία, την Ισπανία, την Ιταλία, το Βέλγιο, την Ολλανδία και την Ελβετία.

Για μια πετυχημένη και ολοκληρωμένη θεσμική μεταρρύθμιση για την μείωση της βλάβης από τις εξαρτήσεις και τη νόμιμη ρύθμιση της Κάνναβης, προτείνουμε τα εξής βήματα:

1. Άμεση **ανακατηγοριοποίηση** της **Κάνναβης** από την κατηγορία Α στην κατηγορία Δ του νόμου 3459/2006, με Κοινή Υπουργική Απόφαση κατά τα προβλεπόμενα από το Νόμο 4139/2013, με ταυτόχρονη εναρμόνιση του τελευταίου. Με αυτό τον τρόπο αποποινοικοποιείται de facto η αυτοκαλλιέργεια για προσωπική χρήση, καθώς και η κατοχή συγκεκριμένων ποσοτήτων για προσωπική χρήση, ενώ αίρεται το κρατικό μονοπώλιο και ενθαρρύνεται η εγχώρια παραγωγή με ότι συνεπάγεται αυτό για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η Ουρουγουάη είναι η πρώτη χώρα που έχει επίσημα νομιμοποιήσει την ευφορική και ιατρική χρήση, κατατάσσοντας την κάνναβη στις ουσίες με θεραπευτικές ιδιότητες που μπορεί να παράγει και να κατέχει κάποιος χωρίς ουσιαστικά άδεια αλλά με εγγραφή σε μητρώο.

2. **Αποποινοικοποίηση** της **χρήσης** και **κατοχής** ουσιών με ταυτόχρονη θέσπιση ορίων κατοχής και ενίσχυση των δομών πρόληψης και θεραπείας, κατά το πολύ πετυχημένο παράδειγμα της Πορτογαλίας. Αυτό είναι ένα ζήτημα αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και αφορά την τροποποίηση των νόμων 4139/2013 και 3459/2006. Επίσης, αφορά πρωτοβουλίες του Υπουργείου Υγείας και την επικαιροποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για τα "Ναρκωτικά".

Η Πορτογαλία που αντιμετώπισε ένα πολύ έντονο πρόβλημα κατάχρησης οπιοειδών τις δεκαετίες 1980-1990, υιοθέτησε το καλοκαίρι του 2001 μια πρωτοποριακή πολιτική που έδωσε έμφαση στην θεραπεία αντί για την φυλάκιση. Ο Νόμος 30/2000 αποποινοικοποίησε de facto την κατοχή ουσιών για προσωπική χρήση μέχρι την ποσότητα των 10 ημερήσιων δόσεων. Ο νόμος δεν κάνει νόμιμη την κατοχή, αλλά αντιμετωπίζει τον συλληφθέντα με διοικητικές κυρώσεις αντί για ποινικές και με κατάσχεση της ουσίας. Έτσι όποιος κατέχει μια ουσία σε ποσότητα μέχρι 10 ημερήσιες δόσεις και συλληφθεί, δεν θα περάσει από εισαγγελέα αλλά από μια τριμελή επιτροπή που αποτελείται από ένα νομικό, ένα κοινωνικό λειτουργό και ένα ιατρικό προσωπικό που θα αξιολογήσει αν ο συλληφθέντας χρήζει θεραπείας, κοινωνικής εργασίας ή κάποιου αποτρεπτικού διοικητικού προστίμου.

Ταυτόχρονα υπήρξε ενίσχυση των δομών πρόληψης, των προγραμμάτων μείωσης της βλάβης (πχ διανομή καθαρών συνέργων και ελεγχόμενοι χώροι χρήσης) και προγραμμάτων υποκαταστάτων. Μετά από 15 χρόνια εφαρμογής η αστυνομία είναι ο μεγαλύτερος υπέρμαχος αυτής της πολιτικής αφού κατάφερε να ασχοληθεί με τα κανονικά εγκλήματα και τα θετικά αποτελέσματα είναι θεαματικά και καταγεγραμμένα από επίσημους φορείς. Σε αυτά περιλαμβάνονται η εξάλειψη της προβληματικής και δημόσιας χρήσης αποπειδών, η αποσυμφόρηση των φυλακών και η ανακατανομή οικονομικών πόρων, η μείωση της χρήσης ουσιών ανάμεσα στη νεολαία και τον γενικό πληθυσμό σε επίπεδα κάτω του Ευρωπαϊκού μέσου όρου και πολλά άλλα.

3. Σύσταση ανεξάρτητου και διυπουργικού **Εθνικού Οργανισμού Κάνναβης**, στον οποίο θα μεταβιβαστούν όλες οι αρμοδιότητες που αφορούν την παραγωγή, μεταποίηση και διάθεση της Κάνναβης για όλες τις χρήσεις (ευφορική, ιατρική, βιομηχανική). Έχουμε παρατηρήσει ότι σε χώρες που δεν υπάρχει αυτός ο διυπουργικός ανεξάρτητος φορέας ή που υπάρχει απλά ένας φορέας που αναφέρεται στο Υπουργείο Υγείας (όπως πχ στην Τσεχία), παρουσιάζονται προβλήματα στην εφαρμογή και σοβαρές καθυστερήσεις εις βάρος κυρίως των ασθενών, λόγω αλληλοεπικάλυψης αρμοδιοτήτων και δυσκολίας συντονισμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

4. Ένα ολοκληρωμένο μοντέλο για τη **νόμιμη ρύθμιση** της **Κάνναβης** για **ιατρική χρήση** θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα συνδυασμό των παρακάτω στοιχείων:

- **Αυτοκαλλιέργεια**- ίδιο-παραγωγή ελεγχόμενων ποσοτήτων (6 θηλυκών φυτών ανά άτομο) με τεχνική υποστήριξη σε καλλιεργητικά θέματα και σε ζητήματα δοσολογίας και επιλογής κατάλληλης ποικιλίας Κάνναβης που να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένη πάθηση και ιδιοσυγκρασία/ οργανισμό. Ταυτόχρονη ιατρική παρακολούθηση και συμβουλευτική ασφαλούς χρήσης. Η αυτοκαλλιέργεια ελέγχεται μέσω μητρώου των ασθενών (όπως πχ στο Κολοράντο, την Καλιφόρνια, το Όρεγκον και το Μίσιγκαν στις ΗΠΑ) και την έκδοση σχετικής άδειας/ ηλεκτρονικού παραβόλου. Σχεδόν όλες από τις 24 Πολιτείες των ΗΠΑ που επιτρέπουν την ιατρική χρήση επιτρέπουν και την αυτοκαλλιέργεια από 4 μέχρι 12 φυτά ανάλογα με την Πολιτεία. Η αυτοκαλλιέργεια για ιατρική (και ευφορική) χρήση είναι επίσης ανεκτή ή de facto αποποινοικοποιημένη σε χώρες όπως η Ισπανία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Ελβετία και η Τσεχία.

- **Συνταγογράφηση** της Κάνναβης από Ιατρούς για συγκεκριμένες παθήσεις χωρίς περιορισμούς (πχ τελευταία ή παρηγορητική λύση) και έκδοση κάρτας ασθενή για την ιατρική χρήση κάνναβης. Η κάρτα θα αφορά ενήλικες, και κατά περίπτωση ανήλικους ασθενείς, και θα παρέχετε μετά από ενδελεχή κλινική εξέταση και κατάθεση του ιατρικού ιστορικού/ φακέλου.
- **Ιατρικές Λέσχες Κάνναβης** (σε συνεργασία με ιατρούς, καλλιεργητές και παρασκευαστές εκχυλισμάτων/ σκευασμάτων), κατά τα πρότυπα της Ουρουγουάης, της Χιλής και της Καταλονίας για την διάθεση της Κάνναβης αποκλειστικά στους ασθενείς- μέλη. Οι μη-κερδοσκοπικές Ιατρικές Λέσχες Κάνναβης είναι εγγεγραμμένα σωματεία (στην Περιφέρεια ή στην κεντρική Διοίκηση) με νόμιμο προσωπικό που περιλαμβάνει ιατρούς και νοσηλευτές. Οι λέσχες παράγουν κάνναβη και εκχυλισματα/ θεραπευτικά έλαια σε συνεργασία με καλλιεργητές και παρασκευαστές σε ποσότητες που είναι απαραίτητες για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μελών- ασθενών και μόνο. Σε κάθε ασθενή, ανάλογα με την πάθηση, αντιστοιχεί συγκεκριμένος αριθμός δέντρων, η ποιότητα της Κάνναβης παρακολουθείται στενά από πιστοποιημένα εργαστήρια, ενώ υπάρχει ιατρική παρακολούθηση και συμβουλές σε ότι αφορά τους τρόπους λήψης, τις κατάλληλες ποικιλίες ανά πάθηση και την δοσολογία. Οι ασθενείς θα εγγράφονται στο μητρώο της κάθε λέσχης, που θα μπορεί να έχει μέχρι 45 μέλη- ασθενείς.
- Σε αρκετές Πολιτείες των ΗΠΑ είναι θεσμοθετημένος ο ρόλος των **φροντιστών κάνναβης** (**Caregivers**- καλλιεργητές και παρασκευαστές εκχυλισμάτων/ σκευασμάτων) που υποστηρίζουν συγκεκριμένο αριθμό (5-10) ασθενών που δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους. Οι φροντιστές κάνναβης ελέγχονται μέσω μητρώου και ηλεκτρονικού παραβόλου.
- **Φαρμακεία Κάνναβης** (μικρομεσαίες επιχειρήσεις), ως ειδικοί αδειοδοτημένοι χώροι διάθεσης Κάνναβης για ιατρική χρήση, σε συνεργασία με εγχώριους παραγωγούς και παρασκευαστές σκευασμάτων. Οι ασθενείς με την ειδική κάρτα που τους εκδίδεται μαζί με την συνταγογράφηση, θα μπορούν να προμηθεύονται την κάνναβη από τα ειδικά φαρμακεία που θα αδειοδοτηθούν. Τα φαρμακεία θα απασχολούν εξειδικευμένο προσωπικό και πωλητές, και θα προσφέρουν εξειδικευμένες ποικιλίες.
- **Καλλιέργεια από μικρομεσαίους παραγωγούς** σε συνεργασία με αδειοδοτημένους μεταποιητές μέσα από συνεταιρισμούς και εμπορικές συμπράξεις. Είναι σημαντικό να δοθεί δυνατότητα από αυτή την κυβέρνηση στους μικρομεσαίους παραγωγούς και μεταποιητές να μπουν στην αγορά, παράλληλα με τους φαρμακοβιομήχανους, για να δημιουργηθούν πολλές περισσότερες θέσεις εργασίας και μια αγορά ανοικτή για όλους. Είναι σημαντικό να θεσμοθετηθεί η συμμετοχή αγροτών και συνεταιρισμών στην παραγωγή κάνναβης για ιατρική χρήση, και να δοθεί έμφαση στην βιολογική παραγωγή από μικρομεσαίους καλλιεργητές και μεταποιητές καθώς αυτοί είναι η ραχοκοκαλιά της αγροτικής μας οικονομίας. Προσεγγίσεις που θα εστιάσουν μόνο στην εισαγωγή έτοιμων σκευασμάτων ή τη δημιουργία κλειστών εργοστασίων από πολυεθνικές εταιρίες ή την αποκλειστική συμμετοχή της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας μέσα σε ένα πλαίσιο κρατικού μονοπωλίου θεωρούνται αναποτελεσματικές και αποσπασματικές, καθώς δεν θα δημιουργήσουν πολλές θέσεις εργασίας και θα περιορίσουν τις θεραπευτικές επιλογές για τους ασθενείς.
- **Έλεγχος** των παραγόμενων ποσοτήτων με την χρήση RFID tags και διασφάλιση της ποιότητας των παραγόμενων ποσοτήτων με την εισαγωγή πιστοποιητικών- προτύπων τύπου ISO όπως το Patient Focused Certification).
- Μέριμνα για την **εξασφάλιση όλων των επιλογών λήψης** των ασθενών με έμφαση στην παραγωγή ποιοτικής βιολογικής κάνναβης σε φυσική μορφή, αλλά και ποιοτικών φυσικών σκευασμάτων (ελαίων, βαμμάτων, εκχυλισμάτων, υπόθετων, κλπ).
- **Εισαγωγές** έτοιμων **σκευασμάτων** από το εξωτερικό και διάθεση μέσα από τα συμβατικά φαρμακεία.
- **Κάλυψη από τα ασφαλιστικά ταμεία** της θεραπείας με κάνναβη, ενημέρωση των ιατρικών συλλόγων και των συλλόγων ασθενών για τα οφέλη και τις δυνατότητες της ιατρικής χρήσης της Κάνναβης, κατάρτιση ιατρών και νοσηλευτών πάνω στα θεραπευτικά πρωτόκολλα (ποικιλίες/ δοσολογίες) της Κάνναβης.
- **Ειδικός φόρος κατανάλωσης** (7%) σε όλα τα προϊόντα Κάνναβης που θα πωλούνται στα αδειοδοτημένα σημεία πώλησης και τις ιατρικές λέσχες κάνναβης, ως ανταποδοτικό όφελος που θα διοχετευτεί σε κοινωνικές παροχές (παιδεία, υγεία, πολιτισμός, έρευνα).
- Ενίσχυση της **ιατρικής έρευνας** πάνω στα Κανναβινοειδή, καθώς και της αγροτικής έρευνας πάνω στην καλλιεργητική φροντίδα και την ανάπτυξη σταθερών ποικιλιών Κάνναβης για ιατρική χρήση.

5. Σε ότι αφορά την **γενική (ευφορική) χρήση από ενήλικες**, η κάνναβη θα έπρεπε να έχει αντίστοιχη αντιμετώπιση με τα αρωματικά/ θεραπευτικά φυτά ή την σπιτική παραγωγή μπύρας και τις μικρο-ζυθοποιίες.

Η χρήση και κατοχή για προσωπική χρήση πρέπει να αποποινικοποιηθούν, όπως και η αυτο-καλλιέργεια. Πρέπει παράλληλα να αδειοδοτηθούν σημεία πώλησης και να θεσμοθετηθεί το μοντέλο των μη-κερδοσκοπικών κοινωνικών λέσχων κάνναβης, ως ένα βέλτιστο μοντέλο για την ελεγχόμενη διάθεση του φυτού. Οι **Κοινωνικές Λέσχες Κάνναβης**, είναι μη-κερδοσκοπικά σωματεία που καλλιεργούν συλλογικά κάνναβη αποκλειστικά για τα μέλη τους (προσφορά που ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένη ζήτηση), διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την ποιότητα της κάνναβης, τον ορθό (βιολογικό) τρόπο καλλιέργειας, την σωστή χρήση, καθώς και την μη συνδιαλλαγή του πελάτη με το οργανωμένο έγκλημα. Το μη-κερδοσκοπικό μοντέλο καθορίζεται από τις κατευθυντήριες αρχές της ENCOD για τις κοινωνικές λέσχες κάνναβης και είναι εφαρμόσιμο όπου η κατοχή και προσωπική χρήση/ αυτοκαλλιέργεια της κάνναβης είναι αποποινικοποιημένη (ή υπάρχει μια γκρίζα ζώνη στην νομοθεσία). Μόνο με αυτό τον τρόπο θα καταπολεμήσουμε το οργανωμένο έγκλημα, τα έσοδα της μαφίας θα γίνουν έσοδα για μικρομεσαίους επιχειρηματίες και το κράτος, ενώ θα διασφαλίσουμε την δημόσια υγεία και την ευημερία των χρηστών κάνναβης.

Θεωρούμε ότι το μοντέλο της Ουρουγουάης είναι το πιο ολοκληρωμένο σαν προσέγγιση προς αυτή την κατεύθυνση και το προτείνουμε σαν βέλτιστη πρακτική. Στην Ουρουγουάη κάθε ενήλικος πολίτης της χώρας έχει το δικαίωμα να καλλιεργεί μέχρι 6 φυτά σε κάθε οικία (με μητρώο, χωρίς παράβολο) και μέχρι 480 γραμμάρια το χρόνο, ή να εγγραφεί σε ένα εθνικό μητρώο και να λαμβάνει μέχρι 40 γραμμάρια το μήνα από αδειοδοτημένα καταστήματα πώλησης προς ένα δολάριο το γραμμάριο, ή να συμμετέχει σε λέσχες κάνναβης που καλλιεργούν κάνναβη αποκλειστικά για τα μέλη τους που μπορεί να φτάσουν τα 45 άτομα και στο σύνολο τα 99 φυτά ανά λέσχη κάθε χρόνο. Η Ουρουγουάη έχει διατηρήσει το κρατικό μονοπώλιο σε μια χαλαρή μορφή για να κρατήσει τις τιμές της Κάνναβης που πωλείται στα αδειοδοτημένα καταστήματα χαμηλά (1 δολάριο το γραμμάριο) για να ανταγωνιστεί τις τιμές της μαύρης αγοράς. Μέχρι στιγμής έχουν δοθεί περισσότερες από 3.000 άδειες καλλιέργειας (εγγραφές στο μητρώο) για προσωπική χρήση και για προμήθεια των αδειοδοτημένων σημείων πώλησης. Επίσης δημιουργήθηκε ένας ανεξάρτητος διυπουργικός κρατικός φορέας για την διαχείριση του όλου ζητήματος.

Οι προτάσεις μας σε ότι αφορά τη **νόμιμη ρύθμιση της ευφορικής χρήσης της Κάνναβης** περιλαμβάνουν τα παρακάτω στοιχεία:

- Θεσμοθέτηση της **αυτοκαλλιέργειας** μέχρι 6 (θηλυκών) φυτών ανά κάτοικο/ οικία, σε ελεγχόμενο χώρο (όχι δημόσια θέα) που ασφαρίζει και δεν έχουν πρόσβαση παιδιά. Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις (κυρίως προστασίας προσωπικών δεδομένων) θα μπορούσε να διερευνηθεί η εγγραφή σε ένα ηλεκτρονικό μητρώο και η έκδοση κάποιου ηλεκτρονικού παράβολου.
- **Αδειοδότηση της παραγωγής/ μεταποίησης** Κάνναβης και προϊόντων Κάνναβης υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις που δεν θα είναι απαγορευτικές για τους μικρομεσαίους παραγωγούς και τους συνεταιρισμούς παραγωγών- μεταποιητών. Θέσπιση ειδικού μητρώου καλλιεργητών που θα προμηθεύουν με κάνναβη τα αδειοδοτημένα σημεία πώλησης και τις κοινωνικές λέσχες (διάβασε παρακάτω). Έλεγχος των παραγόμενων ποσοτήτων με την χρήση RFID tags και διασφάλιση της ποιότητας των παραγόμενων ποσοτήτων με την εισαγωγή πιστοποιητικών προτύπων τύπου ISO όπως το Patient Focused Certification. Ενθάρρυνση της βιολογικής και συνεταιριστικής παραγωγής. Στις προϋποθέσεις συμπεριλαμβάνονται η ασφαλής φύλαξη και απόσταση από σχολεία, η περιφράξη, η διασφάλιση της ποιότητας, αναλύσεις σε πιστοποιημένα εργαστήρια και η συμβολαιακή παραγωγή.
- **Αποποινικοποίηση της κατοχής** μέχρι 20 γραμμάρια Κάνναβη για προσωπική χρήση, με ταυτόχρονη θεσμοθέτηση των αδειοδοτημένων σημείων πώλησης/ διάθεσης για να αποθαρρυνθεί και να ελαχιστοποιηθεί η παράνομη διακίνηση.
- **Κοινωνικές Λέσχες Κάνναβης**: Κάθε ενήλικος πολίτης της χώρας θα μπορεί να εγγράφεται σε Κοινωνικές Λέσχες Κάνναβης και να λαμβάνει μέχρι 40 γραμμάρια τον μήνα ως μέλος (10 γραμμάρια την φορά). Οι λέσχες θα μπορούν να έχουν μέχρι 45 μέλη, να καλλιεργούν μέχρι 99 φυτά βιολογικής Κάνναβης το χρόνο (στις εγκαταστάσεις τους ή σε συνεργασία με αγρότες) και να μην έχουν μεγαλύτερη ποσότητα από όσο καλύπτει τις ανάγκες των μελών τους κάθε δεδομένη στιγμή μέσα στη λέσχη. Στον χώρο της λέσχης θα επιτρέπεται η διάθεση και κατανάλωση της κάνναβης από ενήλικες, ενώ θα απαγορεύεται η πώληση και κατανάλωση αλκοόλ. Η Κάνναβη θα αγοράζεται από τα μέλη σε χαμηλές τιμές που θα καλύπτουν τα έξοδα παραγωγής και τα λειτουργικά έξοδα της λέσχης και θα απαγορεύεται να μεταπωλείται εκτός της λέσχης και σε μη-μέλη. Οι μη-κερδοσκοπικές Λέσχες θα είναι σωματεία ή ΑΜΚΕ εγγεγραμμένα στο ΓΕΜΗ, ενώ θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα να λειτουργούν σαν φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ). Κριτήρια και προϋποθέσεις: η ασφαλής φύλαξη και απόσταση από σχολεία, η διασφάλιση της ποιότητας, αναλύσεις, κλειστή πρόσοψη και προθάλαμος ασφαλείας, και ηλεκτρονικό μητρώο μελών.
- **Αδειοδοτημένα σημεία πώλησης** (dispensaries): Ιδιωτικές επιχειρήσεις που λαμβάνουν άδεια

πώλησης ή/και καλλιέργειας και συνεργάζονται με καλλιεργητές και παρασκευαστές σκευασμάτων Κάνναβης. Κάθε ενήλικος πολίτης της χώρας θα μπορεί να αγοράζει μέχρι 40 γραμμάρια τον μήνα (10 γραμμάρια την φορά) και σε αυτά τα καταστήματα δεν θα επιτρέπεται η είσοδος ανηλίκων. Μπορεί να εφαρμοστεί Ηλεκτρονικό μητρώο για την παρακολούθηση των ποσοτήτων που πωλούνται. Κριτήρια και προϋποθέσεις: η ασφαλής φύλαξη και απόσταση από σχολεία, η περιφράξη, η διασφάλιση της ποιότητας, αναλύσεις και η συμβολοαιακή παραγωγή.

- **Ειδικός φόρος κατανάλωσης (7%)** σε όλα τα προϊόντα Κάνναβης που θα πωλούνται στα αδειοδοτημένα σημεία πώλησης και τις λέσχες κάνναβης, ως ανταποδοτικό όφελος που θα διοχετευτεί σε κοινωνικές παροχές (παιδεία, υγεία, πολιτισμός, έρευνα).
- Ανάπτυξη **προπτυχιακών** και **μεταπτυχιακών** προγραμμάτων στα ελληνικά πανεπιστήμια, κυρίως στις γεωπονικές, επιχειρηματικές και ιατρικές σχολές, και ανάπτυξη **προγραμμάτων κατάρτισης** για αγρότες και μεταποιητές.
- **Δεν θα επιτρέπεται η διαφήμιση** των προϊόντων κάνναβης εκτός των αδειοδοτημένων χώρων διάθεσης, ενώ η παράνομη διακίνηση εκτός αδειοδοτημένων σημείων πώλησης και η κατοχή άνω των επιτρεπόμενων ποσοτήτων θα διώκονται ποινικά, όπως και η πώληση σε ανήλικους.

6. Ρητή εξαίρεση της Κανναβιδιόλης (CBD) από την κατηγορία Β των ελεγχόμενων (από το κρατικό μονοπώλιο) ουσιών του νόμου 3459/2006 στον οποίο δεν αναφέρεται μεν, αλλά ως ισομερές (έχουν τον ίδιο μοριακό τύπο) του Dronabinol (THC) θεωρείται εμμέσως παράνομη (“ναρκωτικό”) από το Γενικό Χημείο του Κράτους και κατ' επέκταση από τα Υπουργεία Υγείας και Δικαιοσύνης. Αυτός είναι ένας παραλογισμός γιατί η CBD δεν είναι ψυχοτρόπο κανναβινοειδές, δεν έχει παρενέργειες και έχει πολύ ευεργετική δράση για τον άνθρωπο. Γι αυτό και πρέπει να διασφαλίσουμε ότι η Κανναβιδιόλη θα επιτρέπεται μέχρι συγκεκριμένες συγκεντρώσεις (πχ 200-300mg) στα τρόφιμα και τα συμπληρώματα διατροφής χωρίς συνταγογράφηση και ειδική αδειοδότηση, και ότι δεν θα την αφήσουμε βορά στα κερδοσκοπικά συμφέροντα της φαρμακοβιομηχανίας που θέλει την αποκλειστική εκμετάλλευση (διάθεση μόνο μέσω συνταγογράφησης και παραγωγή προϊόντων μόνο μετά από κλινικές έρευνες). Επομένως προτείνουμε να υπάρξει συγκεκριμένη διάταξη που να επιτρέπει την Κανναβιδιόλη (CBD) στα τρόφιμα μέχρι τουλάχιστον την περιεκτικότητα των 200mg (από εκεί και πάνω να θεωρείται φαρμακευτική χρήση), καθώς και την Τετραυδροκανναβινόλη (THC) μέχρι 0,2% από ποικιλίες κλωστικής κάνναβης, όπως προβλέπεται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και το νόμο 4139/2013. Με αυτό το τρόπο τα θεραπευτικά οφέλη της CBD θα είναι διαθέσιμα σε ένα μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού μέσω της τροφής και δεν θα περιοριστεί στα φάρμακα.

Αυτά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη πολιτική για την κάνναβη που θα είναι προς όφελος των πολιτών, της κοινωνίας και της οικονομίας. Δεν ανακαλύπτουμε τον τροχό, είναι επιμέρους στοιχεία πολιτικών που ήδη εφαρμόζονται με επιτυχία στο εξωτερικό και εμείς απλά τα συνθέτουμε, προσαρμόζοντάς τα στην ελληνική κουλτούρα. Όσο πιο ολοκληρωμένο το πλαίσιο, τόσο περισσότερο θα περιοριστούν τα κενά εφαρμογής και θα μπορούν να ελεγχθούν πιο αποτελεσματικά όλα τα στάδια της παραγωγής και διάθεσης με διαφάνεια.

Το παραπάνω μοντέλο αφορά τους ενήλικους πολίτες αυτής της χώρας. Αν θέλουμε τα οικονομικά οφέλη να διαμορφώσουν ένα ακόμα πιο ουσιαστικό ρόλο θα πρέπει να εξετάσουμε τρόπους για τη νόμιμη διάθεση της κάνναβης και σε επισκέπτες/ τουρίστες, πράγμα που θα δώσει νέα ώθηση στον τουρισμό της χώρας και σε πολλούς άλλους παραγωγικούς τομείς. Το σίγουρο είναι ότι μέσα από την παρανομία τα τεράστια κέρδη καταλήγουν στην μαφία και τα εκατομμύρια των χρηστών αντιμετωπίζονται ακόμα σαν εγκληματίες.

Επειδή η κοινωνική αποδοχή και η ομαλοποίηση (normalization) της Κάνναβης είναι πρωτίστως πολιτισμικό ζήτημα, προτείνουμε την αξιοποίηση παραδειγμάτων από χώρες που έχουν παρόμοιες κουλτούρες με την ελληνική (πχ Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία, Ουρουουάη) και την προσαρμογή τους στην ελληνική πραγματικότητα, μέσα από ενδελεχή κοινωνικό διάλογο και ενημέρωση. Δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Υπάρχουν όμως κοινωνίες κοντά σε εμάς που έχουν προχωρήσει μερικά βήματα παραπέρα και μπορούμε να αξιοποιήσουμε την εμπειρία τους χωρίς φόβο και προκαταλήψεις.

Ο καιρός είναι τώρα για να διαμορφώσουμε μια πρωτοποριακή, αλλά ταυτόχρονα ρεαλιστική πολιτική που θα θεωρηθεί καλό παράδειγμα διεθνώς και θα βάλει την χώρα μας στον παγκόσμιο χάρτη της Κάνναβης. Ο οικονομικός κλάδος της νόμιμης Κάνναβης είναι ραγδαία αναπτυσσόμενος και θα ξεπεράσει τα 100 δις ευρώ τα επόμενα 5 χρόνια. Η ποινική αντιμετώπιση των χρηστών μας κοστίζει τεράστια οικονομικά ποσά σε περίοδο κρίσης που μπορούν να διοχετευτούν στην ανακούφιση της κοινωνικής βάσης. Η Κάνναβη μπορεί να οδηγήσει την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, αντί να οδηγήσει στην παρανομία φιλήσυχους και παραγωγικούς πολίτες. Η απαγόρευση της δημιουργεί ενοχικά σύνδρομα και ψυχολογικά προβλήματα στους

χρήστες και αποτελεί προθάλαμο για άλλες ουσίες, όχι το ίδιο το φυτό. Η Κάνναβη είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη φυτική ουσία, που αποδεδειγμένα είναι λιγότερο βλαβερή από τα νόμιμα αλκοόλ και καπνό, ενώ η απαγόρευσή της στηρίζεται σε αντι-επιστημονικά δεδομένα, δόλο και ιδεοληψίες. Στην εποχή της πληροφορίας, η άγνοια και η παραπληροφόρηση είναι συνειδητή επιλογή.

Η Κάνναβη είναι το Φως που θα καλύψει το σκοτάδι του σύγχρονου παραλογισμού. Δεν είμαστε αφελείς. Γνωρίζουμε ότι η φαρμακοβιομηχανία, η αγροτοβιομηχανία και οι κυβερνήσεις θα προσπαθήσουν να απομονώσουν την Κάνναβη και τα συστατικά της για ίδιο όφελος και στόχο το υπερκέρδος. Η ζωή δεν πατεντάρει όμως και δεν πωλείται. Με την Κάνναβη οδηγό θα αντισταθούμε στον πόλεμο, στην καταπάτηση ελευθεριών και δικαιωμάτων, στην λεηλασία των φυσικών πόρων και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Γιατί η αλήθεια είναι πάντα η καλύτερη πρόληψη.

Ηλιόσποροι, www.iliosporoi.net / iliosporoi@yahoo.gr 14/4/2017

ΠΗΓΕΣ

Αυτοκαλλιέργεια στις ΗΠΑ:

<https://www.leafly.com/news/cannabis-101/home-cannabis-cultivation-laws-a-state-by-state-guide>

RFID tags (ανιχνευσιμότητα)

<https://www.metrc.com/>

Patient Focused Certification (πρότυπο τύπου ISO)

<http://patientfocusedcertification.org/>

<https://icci.science/en/>

Ιατρική χρήση Κάνναβης

Σχόλια για τις προτάσεις της επιτροπής του Υπουργείου Υγείας για την ιατρική χρήση της Κάνναβης:

<http://iliosporoi.net/2013-03-08-18-19-57/683-sxolia-stis-protaseis-tis-epitropis-tou-yp-ygeias-gia-tin-iatriki-xrisi-tis-kannavis>

Υπόμνημα στον ΕΟΦ για την ιατρική χρήση της Κάνναβης: <http://iliosporoi.net/2013-03-08-18-19-57/671-ypomnima-iatriki-kannabi>

Έρευνα για τα θεσμικά πλαίσια για την Κάνναβη στην Ευρώπη και τον κόσμο:

<http://iliosporoi.net/images/pdf/modelanomimiskannabis.pdf>

Υπόμνημα στην Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο για την ιατρική χρήση της Κάνναβης: <http://iliosporoi.net/2013-03-08-18-19-57/658-2016-03-15-09-50-02>

Γενικά για την ιατρική χρήση και διαφορετικά μοντέλα:

- http://catalyst.harvard.edu/pdf/chirp/Medical_Marijuana_Report.pdf
- http://greenroommed.ca/wp-content/uploads/2016/09/Medical-Marijuana-Dispensary-Economic-Analysis_Aug28_2016.pdf
- https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/WR1000/WR1004/RAND_WR1004.pdf
- http://www.usp.org/sites/default/files/usp_pdf/EN/USPNF/usp-nf-notices/usp_stim_article_medical_cannabis.pdf
- <http://www.who.int/medicines/access/controlled-substances/StephShererAmericansforSafeAccessCannabisStatementECDD2015.pdf>
- http://www.who.int/medicines/access/controlled-substances/6_2_cannabis_update.pdf
- http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR500/RR510/RAND_RR510.pdf
- <https://www.fool.com/investing/general/2016/05/15/10-countries-aside-from-the-us-where-some-form-of.aspx>

Παραδείγματα από άλλες χώρες

ΗΠΑ

Κολοράντο (registry, medical dispensaries, care givers)

- <https://www.colorado.gov/pacific/marijuana/medical-marijuana-0>
- <https://www.colorado.gov/pacific/cdphe/categories/services-and-information/marijuana>
- <https://www.colorado.gov/pacific/enforcement/marijuanaenforcement>

Michigan (registry, medical dispensaries, care givers)

- http://www.michigan.gov/lara/0,4601,7-154-72600_72603_51869---,00.html
- <http://www.michigan.gov/lara/0,4601,7-154-78089---,00.html>
- http://media.mlive.com/news_impact/other/Medical%20Marijuana%20Economic%20Report_Gary%20Wolfram.pdf
- https://www.michigan.gov/documents/mdch/Medical_Marihuana_RENEWAL_Packet_3-10_313245_7.pdf
- <https://marijuanapatients.org/michigan-medical-marijuana-dispensary-policy/>
- <http://norml.org/legal/item/michigan-medical-marijuana>

California

- <https://www.cdph.ca.gov/programs/MMP/Pages/default.aspx>
- <http://bmcr.ca.gov/>
- <https://www.cdph.ca.gov/programs/MMP/Pages/MMPDispensaries.aspx>
- Tax guide: https://www.boe.ca.gov/industry/medical_cannabis.html

Ιταλία

Οδηγός Υπ Υγείας για την Ιατρική χρήση της Κάνναβης (για γιατρούς και φαρμακεία)

<http://www.west-info.eu/italys-health-ministry-publishes-guide-to-medical-cannabis/ministero-della-salute-raccomandazioni-per-il-medico-prescrittore-di-sostanza-vegetale-cannabis-fm2-infiorescenze-2017/>

Cannabis Social Clubs

1. Η νομοθεσία της Περιφέρειας της Navarra (Pablona) στην Ισπανία, που ρυθμίζει τη λειτουργία των κοινωνικών λεσχών κάνναβης ([PDF download](#))
2. Οι επίσημες οδηγίες της Κυβέρνησης της Ουρουγουάης (Υπουργείο Εσωτερικών προς την αστυνομία) σχετικά με την λειτουργία των κοινωνικών λεσχών κάνναβης ([PDF download](#))
3. Το πρωτόκολλο καλών πρακτικών- πρόταση μοντέλου για την λειτουργία των λεσχών κάνναβης στην Καταλονία, από την Ομοσπονδία Λεσχών Κάνναβης Καταλονίας (FEDCAC) ([PDF download](#))
4. Το πρώτο- πρακτικό μέρος του αναλυτικού οδηγού (2010) της Ομοσπονδίας Λεσχών Κάνναβης Ισπανίας (FAC) για το πως να δημιουργήσεις μια νόμιμη κοινωνική λέσχη κάνναβης σύμφωνα με τη νομοθεσία (τοπική, περιφερειακή) ([PDF download](#))
5. <http://www.tdpf.org.uk/blog/cannabis-social-clubs-spain-legalisation-without-commercialisation>

Κατευθυντήριες Αρχές Κοινωνικών Λεσχών Κάνναβης (Cannabis Social Clubs):

<http://iliosporoi.net/2013-03-08-18-19-57/410-cannabis-social-clubs>

European Cannabis Social Clubs – ENCOD initiative: <http://cannabis-social-clubs.eu/>

Cannabis Social Club: Policy for the XXI st Century

http://www.unodc.org/documents/ungass2016//Contributions/Civil/Cannabis_Social_Club_International_Proposal_Group/CSC_UNGASS2016_ENG.pdf

Cannabis social clubs in Belgium: Organizational strengths and weaknesses, and threats to the model

http://www.trekuwplant.be/csc/IMG/pdf/int_journal.pdf

Cannabis Social Clubs in Uruguay

<https://aclu-wa.org/sites/default/files/attachments/Queirolo,%20Boidi,%20and%20Cruz%20-%20Cannabis%20Clubs%20in%20Uruguay.pdf>

Assessment of the first year of the legally regulated cannabis market in Uruguay
<https://www.swansea.ac.uk/media/Uruguay%20Situation%20Analysis.pdf>

Innovation Born of Necessity: Pioneering Drug Policy in Catalonia <http://osf.to/1NII9Mw>

Proceso de regulación de clubes sociales de cannabis en Catalunya 2014-2015:
<http://observatoriocivil.org/wp-content/uploads/2015/02/OC-2015-3-Informe-170-v3.pdf>

Cannabis social clubs in Spain: A normalizing alternative underway, Transnational Institute.
<http://druglawreform.info/en/publications/legislative-reform-series-/item/1095-cannabis-social-clubs-in-spain>
και στα ελληνικά <http://docplayer.gr/1568224-Oi-koinonikes-leshes-kannavis-stin-ispania-mia-enallaktiki-lysi-omalopoiisis-se-exelixa.html>

Legal Cannabis in Basque Country? Confusion about the regulation of cannabis social clubs". Drug Law Reform. As of 22 November 2013
<http://www.druglawreform.info/es/inicio/item/3050-legal-cannabis-in-basque-country>.

The present continuous of cannabis clubs in Catalonia
<https://www.tni.org/es/node/20307>

Cannabis Clubs in Spain: legalization without commercialization
<http://www.tdpf.org.uk/blog/cannabis-social-clubs-spain-legalisation-without-commercialisation>
http://www.tdpf.org.uk/sites/default/files/Spain_0.pdf

EMCDDA 2015, Models for the legal supply of cannabis: recent developments.
<http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis>

Multinational overview of cannabis production regimes (RAND EUROPE)
http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR500/RR510/RAND_RR510.pdf

Drug Decriminalisation Policies in Practice: A Global Summary
http://www.ihra.net/files/2012/09/04/Chapter_3.4_drug-decriminalisation_.pdf

Cannabis policy reform in Europe Bottom up rather than top down
<https://www.tni.org/files/download/dlr28.pdf>

TNI: Legislative Innovation in Drug Policy
<https://www.tni.org/en/report/legislative-innovation-drug-policy>

Κάναβη: Ουρουγουάη vs. Ισπανία (του Κώστα Σκλιάμη): <http://goo.gl/Wcwx6v>

Πορτογαλία

Υπόμνημα: το παράδειγμα της Πορτογαλίας: <http://iliosporoi.net/2013-03-08-18-19-57/667-2016-06-20-22-41-26>

Νόμος 30/2000: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=186&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&

Glenn Greenwald (2009), Drug Decriminalization In Portugal, Lessons for Creating Fair and Successful Drug Policies, Cato Institute: http://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/greenwald_whitepaper.pdf

Caitlin Hughes and Alex Stevens (2007), The Effects Of Decriminalization Of Drug Use In Portugal, The Beckley Foundation Drug Policy Programme,
http://web.archive.org/web/20150426030351/http://www.beckleyfoundation.org/bib/doc/bf/2007_Caitlin_211672_1.pdf

Caitlin Elizabeth Hughes and Alex Stevens (2010), What Can We Learn From The Portuguese Decriminalization Of Illicit Drugs? Brit. J. Criminol. (2010) 50, 999–1022:
http://web.archive.org/web/20140821135419/http://www.beckleyfoundation.org/bib/doc/bf/2010_Caitlin_2116_21_1.pdf

Artur Domosławski (2011), Drug Policy in Portugal: The Benefits of Decriminalizing Drug Use, Open Society Foundations Global Drug Policy Program: <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/drug-policy-in-portugal-english-20120814.pdf>

Drug Policy Alliance (2015), Drug Decriminalization in Portugal: A Health-Centered Approach: https://www.drugpolicy.org/sites/default/files/DPA_Fact_Sheet_Portugal_Decriminalization_Feb2015.pdf

Transform (2014), Drug decriminalisation in Portugal: setting the record straight: <https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/Civil/Transform-Drug-Policy-Foundation/Drug-decriminalisation-in-Portugal.pdf>

Daniel Reuben Yablon (2011), The Effect of Drug Decriminalization in Portugal on Homicide and Drug Mortality Rates, University of California, Berkeley:
http://econ.berkeley.edu/sites/default/files/yablon_daniel.pdf

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), 2011, Drug Policy Profile Portugal: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/642/PolicyProfile_Portugal_WEB_Final_289201.pdf

Hannah Laqueur (2014), Uses and Abuses of Drug Decriminalization in Portugal, Law & Social Inquiry Journal of the American Bar Foundation: [https://www.law.berkeley.edu/files/Laqueur_\(2014\)_-_Uses_and_Abuses_of_Drug_Decriminalization_in_Portugal_-_LSI.pdf](https://www.law.berkeley.edu/files/Laqueur_(2014)_-_Uses_and_Abuses_of_Drug_Decriminalization_in_Portugal_-_LSI.pdf)

Kellen Russoniello (2013), The Devil (and Drugs) in the Details: Portugal's Focus on Public Health as a Model for Decriminalization of Drugs in Mexico, Volume 12 Issue 2, Yale Journal of Health Policy, Law, and Ethics: <http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1200&context=yjhple>

Joint Committee on Justice, Defence and Equality (2015), Report of visit by a Committee delegation to examine the impact of Portuguese approach to the possession of certain drugs, Houses of the Oireachtas, Lisbon: <http://www.drugsandalcohol.ie/24202/1/Justice%20Comm%20Final-Report---Lisbon-2015.pdf>

Τσεχία

- <http://medireview.com/2013/04/medical-marijuana-in-the-czech-republic/?print=pdf>
- https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/20130325_medical_cannabis_in_CZ_summary.pdf
- <https://icci.science/en/>
- <https://www.tni.org/en/article/cannabis-policy-in-the-czech-republic>
- http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_142349_EN_CZ-NR2010.pdf
- <http://www.vlada.cz/en/ppov/protidrogova-politika/government-council-for-drug-policy-coordination-72748/>
- https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/A_Balancing_Act-03-14-2012.pdf

Ολλανδία

- https://www.cannabisbureau.nl/Media/Default/PDF/5089-A5-BMC-Pat-ENG-web_35842.pdf
- http://www.encod.org/info/IMG/pdf/Medical_cannabis_in_the_Netherlands_Derrick_Bergman_CND2_015_Vienna-1-2.pdf
- <https://dmms2015.com/wp-content/uploads/2015/11/Amsterdam-Policy-on-Soft-Drugs.pdf>
- http://www.cannabis-med.org/data/pdf/en_2006_01_1.pdf
- https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2010/RAND_WR768.pdf
- <https://thecannabus.files.wordpress.com/2011/09/medical-use-of-cannabis-in-the-netherlands.pdf>

- https://www.researchgate.net/publication/7981662_Medical_use_of_cannabis_in_the_Netherlands
- http://www.stcm.ch/en/files/paper_hazekamp_2013.pdf
- <http://www.cedro-uva.org/lib/boekhout.dutch.pdf>
- <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/coffee-shops-and-compromise-20130713.pdf>
- <http://www.tdpf.org.uk/sites/default/files/Netherlands.pdf>
- http://faculty.publicpolicy.umd.edu/sites/default/files/reuter/files/interpreting_dutch_cannabis_policy.pdf
- <https://www.tni.org/files/drugsalternativesuseurope.pdf>

Ουρουγουάη:

- Νόμος 19.172: http://archivo.presidencia.gub.uy/sci/leyes/2013/12/cons_min_803.pdf
- [https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Marijuana%20Legalization%20in%20Uruguay%20and%20Beyond_brief%20report_v3%20\(2\).pdf](https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Marijuana%20Legalization%20in%20Uruguay%20and%20Beyond_brief%20report_v3%20(2).pdf)
- <http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Papers/2015/04/global-drug-policy/Walsh--Uruguay-final.pdf?la=en>
- http://www.drugpolicy.org/sites/default/files/Fact_Sheet_Marijuana_Legalization_in_Uruguay_0.pdf
- <https://www.swansea.ac.uk/media/Uruguay%20Situation%20Analysis.pdf>
- <http://www.austriancenter.com/wp-content/uploads/2014/01/Pascual-Alfredo-Cannabis-legalization-in-Uruguay.pdf>
- <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/33373/Latin%20America's%20New%20Discourse%20Towards%20Drug%20Policies,%20The%20Role%20of%20Cannabis%20Legalization%20in%20Uruguay.pdf?sequence=1>
- http://www.insightcrime.org/images/PDFs/2016/uruguay_legalization.pdf
- <https://panampost.com/editor/2016/02/11/what-happened-with-marijuana-legalization-in-uruguay/>
- <http://mic.com/articles/106094/one-year-after-uruguay-legalized-marijuana-here-s-what-it-s-become#.b5Mc4DI7i>
- https://lacc.fiu.edu/events/2015/marijuana-legalization-in-uruguay-and-beyond/14561_sipa_marijuana-research_report2-1.pdf

Οικονομικά στοιχεία για την Κάνναβη:

- <https://thinkprogress.org/5-states-weighing-marijuana-legalization-would-reap-enormous-economic-benefits-study-suggests-cb06831d154b#.l4pmiy2hc>
- <http://aupa.wrlc.org/bitstream/handle/11204/3240/The%20Economic%20Impacts%20of%20Marijuana%20Legalization.pdf?sequence=3>
- <http://www.mjpolicygroup.com/pubs/MPG%20Impact%20of%20Marijuana%20on%20Colorado-Final.pdf>
- http://media.mlive.com/news_impact/other/Medical%20Marijuana%20Economic%20Report_Gary%20Wolfram.pdf
- http://catalyst.harvard.edu/pdf/chirp/Medical_Marijuana_Report.pdf
- http://people.oregonstate.edu/~crawfors/pubs/The_Political_Economy_of_Medical_Marijuana.pdf
- https://www.drugpolicy.org/sites/default/files/Colorado_Marijuana_Legalization_One_Year_Status_Report.pdf
- http://www.etd.ceu.hu/2014/kovic_nikola.pdf
- http://greenroommed.ca/wp-content/uploads/2016/09/Medical-Marijuana-Dispensary-Economic-Analysis_Aug28_2016.pdf
- <https://mjbizdaily.com/wp-content/uploads/2016/03/Factbook2016ExecutiveSummary.pdf>
- <http://www.mjpolicygroup.com/pubs/MPG%20Impact%20of%20Marijuana%20on%20Colorado-Final.pdf>

Κανναβιδιόλη

Position paper of the European Industrial Hemp Association (EIHA) on: Reasonable regulation of cannabidiol (CBD) in food, cosmetics, as herbal natural medicine and as medicinal product.
<http://eih.org/media/2014/08/17-01-EIHA-CBD-position-paper.pdf>

Εναλλακτικά μοντέλα αποποινικοποίησης:

- Drug Decriminalisation Policies in Practice: A Global Summary: http://www.ihra.net/files/2012/09/04/Chapter_3.4_drug-decriminalisation_.pdf
- The Rise and Decline of Cannabis Prohibition. The History of Cannabis in the UN Drug Control System and Options For Reform: <http://www.undrugcontrol.info/en/rise-and-decline>
- Explore the Alternatives: <http://www.countthecosts.org/seven-costs/explore-alternatives>
- Evaluating alternative cannabis regimes: <http://bjp.rcpsych.org/content/178/2/123.full>
- Models for the legal supply of cannabis: recent developments: <http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis>
- A Quiet Revolution: Drug Decriminalisation Policies in Practice Across the Globe: http://www.release.org.uk/sites/release.org.uk/files/pdf/publications/Release_Quiet_Revolution_2013.pdf
- How to Regulate Cannabis: A Practical Guide: <http://www.tdpf.org.uk/resources/publications/how-regulate-cannabis-practical-guide>
- After the War on Drugs: Blueprint for Regulation: <http://www.tdpf.org.uk/resources/publications/after-war-drugs-blueprint-regulation>
- The Case for Reform: <http://www.tdpf.org.uk/case-for-reform#responsible-regulation>

Ηλιόσποροι

Όλοι μαζί μπορούμε (βίντεο spot): <https://youtu.be/i9RIQ2YFu-Y>

12 Χρόνια Αντιαπαγορευτικό Φεστιβάλ (συλλογή κειμένων): <https://goo.gl/VZHHZP>